

Budapest zöld(?) fényben

Miért kell a tiszta levegő?

A falra rajzszögezve egy műholdfelvétel, amely infrakamerával készült. Cérnaszál a Duna, s ott, ahol két ágra szakadva szigeteket ölel át — sűrű, átláthatatlan fekete folt, *alatta Budapest.*

Erdők, parkok, zölddel borított földdarabkák. Úgy mondják: mindez együtt a város tüdeje. S a város gondja kell legyen, hogy a zölddel gazdálkodjék. A városok sorsa más és más. Bécs, Budapest „főváros-szomszédja” 1857-ben *ingyen* jutott ahhoz a hatalmas területhez, amelyen ma a híres Ring húzódik fasorokkal, parkok tucatjaival. Ugyanakkor Pest városának még a legszerényebb városrendezési tervek megvalósításához is súlyos anyagi áldozatokat kellett hoznia, hogy a Kamarától vagy a főuraktól megvásárolhassa többek között a zöldnek szánt területeket. S ha kellett a hely, mindig a leegyszerűbbnek tűnt betelepülni a parkba, a ligetbe. Így pusztult el az *Orczy-kert*, amely nagyobb volt a *Népligetnél*. S vajon, manapság nem éppen a parkok, a terak, a zöld lélegző szigetei tartják-e hátukat a leggyakrabban a felvonulási épületeknek, s az alkalmi anyagkaramoknak?

Néhány perenyi beszélgetés után *Gopcsa Ervin*, a BUVÁTI szakosztályvezetője körül mindent elborítanak a térképek és a grafikonok.

— Mert — mondja —, az emberek igénylik, hogy környezetük alkalmassá váljon fizikai és pszichikai komfortjuk és kondíciójuk megőrzésére. Még akkor is, ha ezt gyakran nem is hozzák összefüggésbe a „zöldterület-gazdálkodás” — ahogy szaknyelven mondjuk —, jelenségeivel.

Talán az a baj, hogy nem vesszük észre ezeket az összefüggéseket. Hányan tudják például, hogy a napsütéses órák száma az elmúlt évtizedekben mérhetően csökkent a fővárosban? Mi az okát is tudjuk. A *budai hegyvidék „túrurbanizálódott”*. Az egykori nagykertes villák parkjai beépültek, s a sok gazda nem gondolza a közös fűvet, fákat, növényeket. Egyre nehezebben szellőzik át a város, s a nap ezért alig hatol át a sűrűsödő füstkupolán. Ez az oka annak is, hogy a nyári *Pest klímája ma-holnap olyan, mint a sivatagé*. Évről évre kevesebb a csapadék, és csökken a relatív páratartalom...

Pedig fővárosunknak egészen kivételesen a természet-földrajzi adottságai. Ha valaki azt hiszi, hogy ezek az adottságok mindig is megmaradnak, felesleges őket óvni, és felesleges gazdálkodni velük, az súlyosan és megbocsátathatatlanul téved.

— Mikor ideális egyáltalán egy város beépítési aránya?

— Ha a beépítettség negyven százalékos, s a terület hatvan százaléka zöldfelület. Ma Budapest — és ezt elsősorban erdőinek köszönheti —, még tartja ezeket az arányokat. De a városfejlődés építési lendülete egyre több lélegezni képes területet fal

fontosságára, s gyarapítására. De azért az is elgondolkoztató, hogy az egész kérdéskörrel összefüggő, rendkívül összetett feladatok felső szintű irányítására mindössze egyetlen státusz akad a fővárosnál, s egyetlen az illetékes a minisztériumnál is...

— *Úgy tudom, készül Budapest általános rendezési tervének felülvizsgálata...*

— Igen, és azon vagyunk, hogy érvényesüljenek a munkában a zöldfelület-gazdálkodás szempontjai. Hasznos lenne például, ha gyűrűs-sugaras rendszerben, a mai közigazgatási határ mentén mintegy *15 ezer hektárnyi erdőt telepíthetnénk*. Az ezredforduló után enélkül tönkremeget a város levegője. Egyébként a telepítés ma is szépen halad; 5400 hektár erdőnk van a közigazgatási határon belül, és különösen a *pesti oldalon sok az új telepítés*. Éppen erdőinknek köszönhetjük, hogy fővárosunk zöldfelületének aránya az európai középmezőnybe sorolható.

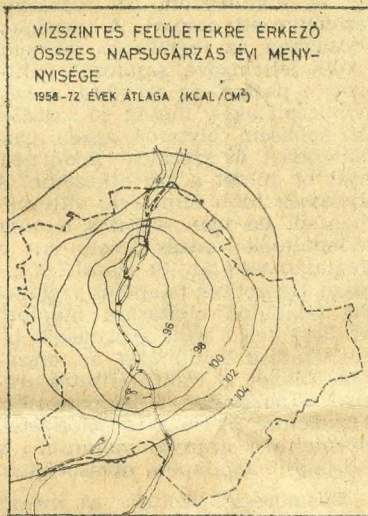
— Igencsak odafigyelünk a kínálkozó lehetőségekre is. Amikor elkezdtük a diskurzust, az *Orczy-kert* is szóba került. Nos, az ezredfordulóra talán újra lesz Pestnek egy *Orczy-kertje*. A Garázsipari Vállalat elköltözik a *Diószeghy Sámuel* utcából, és előbb-utóbb — remélem — a *Minőség*i Cipőgyár is. Így a *Kertészeti Vállalat* birtokába veheti a városnak ezt a múlt század eleji kedvenc kirándulóhelyét.

— A szakmán belül is mintha megelégnék volna az élet. Hogy mást ne mondjak, az *Építőipari Tudományos Egyesület tájrendezési és kertépítészeti szakosztálya* egy zöldfelület-tervezés és zöldfelület-gazdálkodás kérdéseiről éppen a napokban megrendezett vitauléssel sokakat érdeklő és érintő *előadássorozatot* indított útjára.

Azt, hogy legyen Városligetünk, már 1750 körül, *Mária Terézia* idejében elhatározták. De mire lett belőle valami, majd száz év telt el. Volt nekünk egy *Széchenyink*, akik Pestet járva ligeteket, fákat álmoldva a porról és sárról írt könyvet, hogy mozduljanak a dolgok.

Táncsics Mihály pedig, mikor röpiratát írta — vakon tapogatózva a börtönben, az 1860-as években —, Fővárosunk címmel, pontosan tudta, és meg is fogalmazta: „*Budapest nagyszerűvé lehetőségének fő feltétele a tiszta levegő...*”

És az a szomorú, hogy vannak olyan pontjai a városnak, ahol, ha „szellőztetni”, levegőhöz jutni akarunk, be kell csukni az ablakot...



fel, és a közparkok létesítése — tehát a természet zöldjének mesterséges pótlása —, nem képes ezzel az ütemmel lépést tartani. Van még egy szokásos mutatószám, egy lakos szabványokban is rögzített zöldterületi „*közpark fejadagjának*” 21 négyzetméternek kell lennie. Budapesten 6–7 négyzetméter, ez összesen 1350 hektár. Mintegy fele lakótelepi közkert, a másik ötven százaléka közpark. Nem túl nagy szám, még akkor sem, ha az átlagot nézzük. Csakhogy, van olyan kerület, például a VII., ahol *egy lakosra csak 0,2 négyzetméternyi zöld jut!* Igaz, ezekben a számokban a magánházak kertjei nincsenek benne, de sajnos, egyre kevesebb gondoskodás jut szemmel láthatóan ezekre a földdarabkákra. S ha igaz az, hogy *kinek-kinek saját érdeke az egészséges városi klíma megteremtése*, továbbá az, hogy ne pusztítsuk (évente milliókat emészt fel a zöldben okozott kár), hanem gyarapítsuk, ápoljuk, gondozzuk és óvjuk környezetünknek ezeket a nélkülözhetetlen értékeit, legalább ennyire igaz az is, hogy a *tervezés, az igazgatás minden szintjén több figyelmet kellene szentelnünk ezeknek a kérdéseknek*.

Nem mondhatom az ellenkezőjét: az építési tervező munka minden típusánál és területén ma már gondolnak a zöldfelületek